הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רפו

וְאִם הִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ אַחַר שֶׁבַּע שָׁעוֹת נִקְרָא פּוֹשֵׁעַ, וְאַף עַל פִּי כֵן יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁזְּמַנָּהּ כָּל הַיּוֹם. [ג]וְאִם שָׁכַח וְלֹא הִתְפַּלֵּל עַד שֶׁעָבַר כָּל זְמַנָּהּ, (ג) אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין. (ד) [ד]וְיֵשׁ בָּהּ נְשִׁיאַת כַּפַּיִם. הַגָּהּ: וְאִם הִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, (ה) יָצָא (אהל מועד (סעיף התפילה דרך נ נחיב ד) בשם הרשב"א (מרכות כח. ד"ה ת"ר)) ורבינו יונה פרק תפלת השחר (יח. ד"ה טעה (הסמ"ק))): **ב** (ו) [ה]כָּל יָחִיד חַיָּב לְהִתְפַּלֵּל [*] תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין בֵּין אִם יֵשׁ צִבּוּר בָּעִיר אוֹ לֹא. הַגָּהּ: וְאַחַר כָּךְ [*] חוֹזֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה כְּמוֹ בְּשָׁאָר תְּפִלּוֹת (בית יוסף (ד"ה וכל יחיד) בשם שבולי לקט (סי' מה)): **ג** [ו]מֻתָּר (ו) [א] לְטָעֵם קֹדֶם תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין, דְּהַיְנוּ (ז) * אֲכִילַת (ג) פֵּרוֹת אוֹ אֲפִלּוּ (ג) (ח) פַּת מוּעָט אֲפִלּוּ טְעִימָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ (ט) כְּדֵי לִסְעֹד הַלֵּב, אֲבָל סְעוּדָה (ד) אָסוּר: **ד** [ז]הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי תְּפִלּוֹת אַחַת שֶׁל מִנְחָה וְאַחַת שֶׁל מוּסָפִין, כְּגוֹן שֶׁאַחַר מִלְּהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף * עַד שֶׁשָּׁעוֹת (ומ"ח, טור) שֶׁהוּא זְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה, צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל (י) שֶׁל מִנְחָה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ שֶׁל מוּסָף. הַגָּהּ: וּמֵיהוּ אִם הִקְדִּים שֶׁל מוּסָף, (יא) יָצָא (בית יוסף (ד"ה ת"ר) בשם הרשב"א (שם)). [ח]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהַיְנוּ דַּוְקָא שֶׁצָּרִיךְ עַתָּה לְהִתְפַּלֵּל שְׁתֵּיהֶן, (יב) כְּגוֹן שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל וְאָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל מִנְחָה, אֲבָל אִם אֵין צָרִיךְ עַתָּה לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, יָכוֹל לְהַקְדִּים שֶׁל מוּסָף. הַגָּהּ: וּמֵיהוּ (יג) אִם הִגִּיעַ מִנְחָה קְטַנָּה יִתְפַּלֵּל מִנְחָה (ה) [ה]תְּחִלָּה (הרבינו יונה (מרכות יט. ד"ה ויש (שמו)) והרא"ש (מרכות פ"ד סי' ח) בשם ירושלמי (מרכות פ"ד ה"ח)). [ט]וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁאֵין עוֹשִׂים כֵּן בְּצִבּוּר

ג טור בְּשֵׁם רַשְׁב"ם וְתוֹסָפוֹת (כו. ד"ה איבעיא) וְהָרא"ש (שם סי' ב) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק ד' דִּבְרָכוֹת (שם ד"ה טעה (השני)).
ד תַּעֲנִית (כ"ז) [כ"ו] (ע"א).
ה בְּרָכוֹת (נ') [ל'] (ע"א).
ו שָׁם כ"ח (ע"ב) וּדְלָא כְּרַב הוּנָא. ז שָׁם (ע"א) וּכְחַנָּא קַמָּא.
ח תּוֹסָפוֹת (ברכות כח. ד"ה הלכה) וְהָרא"ש שָׁם (סי' ח) בְּשֵׁם הָרי"ף, וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (יט. ד"ה ויש) וְהָרַשְׁב"א (ברכות כח. ד"ה ת"ר).
ט טור בְּשֵׁם הָרַמְב"ם פֶּרֶק ג מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"י-א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [בשו"ע] **תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין.** עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רל"ג (סק"ח) בְּשִׁפְסְפִיק בְּמִכְרֶעֶת הַמִּצְוֹת צָרִיךְ לִטֹּל יְדֵיו שֵׁנִית לְתְפִלַּת הַמּוּסָפִין, אִם לֹא שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, וְעַיִן בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר י' סָעִיף מ"ז: **(בהג"ה) חוֹזֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה כו'.** הַנּוֹהֲגִים לוֹמַר קְדֻשַּׁת כֶּתֶר בְּשַׁבָּת יֹאמְרוּ (עם) עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כו', וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ יֹאמְרוּ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, כֵּן כָּתַב גַּן הַפֶּלֶךְ סִימָן קל"ד, בְּשֵׁם הָרַב הַחָסִיד מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי דָּוִד גַּרְשׁוֹן, וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק"ב) וּבְכַמָּחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א). וְכָתַב בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (שלמי חגיגה הלכות שבת סי' ה ס"ו) שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר תְּמִידִים כְּסִדְרָן מִלַּת 'תְּמִידִים' בְּמ"ם לְבָסוֹף, וּמַה שֶּׁנִּדְפַּס בְּנוּ"ן בְּסוֹף הוּא טָעוּת, עַיֵּן שָׁם: **ג** [א] **לְטָעֵם.** עַיִן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיִן בְּאֶלְיָה רַבָּה (סק"ט) דְּאִם אֵין לוֹ יַיִן וּפַת רַק פֵּרוֹת, וְחֵלִישׁ לִבָּהּ, רַשַּׁאי לְטָעֵם קֹדֶם קִדּוּשׁ קֹדֶם מוּסָף עַיֵּן שָׁם. וְאִי לֹא חֵלִישׁ לִבָּהּ אֵין לְהָקֵל: **ד** [ה] **תְּחִלָּה.** עַיִן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בֵּית יְהוּדָה (סי' מח) מִי שֶׁתְּפִלַּת הַמּוּסָפִין בְּצִבּוּר לְפָנָיו וּקְרָאוּהוּ לְמוּל הַבַּן, יִתְפַּלֵּל מוּסָף בְּצִבּוּר וְאַחַר כָּךְ יֵלֵךְ לְמוּל, אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחֹשׁ שֶׁתִּדָּחֶה הַמִּילָה מִזְּמַנָּהּ. עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דִּבְמָקוֹם שֶׁפִּלְּלִין בְּבֵית

בְּאֵר הַגֹּלָה

וְלִכְאוֹרָה לְדַעַת הַמַּחֲבֵר לְקַמָּן (ס"ד) בְּדַעְתּוֹ רִאשׁוֹנָה הֲלֹא יָצָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה מֻקְדָּם וְתִהְיֶה הַתְּפִלָּה שֶׁלֹּא בְּסִדְרָהּ הַקְּרֻבָה אַף אִם יִתְפַּלֵּל מוּסָף גַּם כֵּן בְּתוֹךְ שָׁבָע, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמִכָּל מָקוֹם פּוֹשֵׁעַ לֹא מִקְרֵי, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַתְּפִלָּה לֹא אַחַר זְמַנָּהּ, **אֲבָל לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי נָכוֹן לְזַהֵר שֶׁלֹּא יִבָּא לִזְה לְדַעַת זו.** וְעַיִן בְּרַשׁ"י בְּרָכוֹת כ"ח (ע"א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מִתְפַּלֵּל, וְהֶשְׁלֵחָן עָרוּךְ סָתַם כְּדִבְרֵי הָרַמְב"ם (תפילה פ"ג ה"ח):

ג * אֲכִילַת פֵּרוֹת. הַיְנוּ אַחַר קִדּוּשׁ. וְעַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ז) **דְּאִם אֵין לוֹ מַחֲמֶשֶׁת מִינִים לֶאֱכֹל אַחַר הַקִּדּוּשׁ, יִרְאֶה עַל כָּל פָּנִים לִשְׁתּוֹת כָּל הַכּוֹס שֶׁל יַיִן, וַאֲפִלּוּ בְּכֹהֵן שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁא כַּפָּיו בְּמוּסָף גַּם כֵּן מַתַּר לִשְׁתּוֹת רְבִיעִית יַיִן שֶׁלָּנוּ דְּבְוַדַּאי יֵשׁ בּוֹ גַּם כֵּן מִים.** וְעַיִן לְעֵיל בְּסִימָן קכ"ח סָעִיף ל"ח מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קמא) **אוֹדוֹת יַיִן שָׁרָף:**

ד * עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת וּמֻחֲזָה. וְאִם אַחַר עַד סָמוּךְ לְשֵׁבַע, מִסְתַּפֵּק הַפְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"ג) **דְּאוּלַי בָּזֶה בְּכָל גַּוְנֵי מוּסָף קוֹדֵם לְכֻלֵּי עָלְמָא דְּלָא**

בַּאֵר הַיֵּטֵב

ג (ו) לְטָעֵם. הַיְנוּ כְּשֶׁמְּקֻדָּשׁ, אֲבָל בְּלֹא קִדּוּשׁ אָסוּר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע"א (ס"ד): עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג): **(ג) פֵּרוֹת.** אַף עַל גַּב דְּאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה וַאֲכִילַת פֵּרוֹת לֹא מְהַנֵּי כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן רע"ג סָעִיף ה', יֵשׁ לוֹמַר שֶׁיִּשְׁתֶּה כּוֹס יַיִן אַחֲרָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: **(ג) פַּת מוּעָט.** אֲפִלּוּ בְּכַזַּיִת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן רל"ב סָעִיף ג'. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְהַבַּאר הַיֵּטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי כָּתַב נִרְאֶה לִי כַּזַּיִת וּקְרֹבוֹ עַיִן סִימָן רע"ג סָעִיף ה', כְּגוֹנְתוֹ דְּשָׁם סַגִּי כַּזַּיִת לְעִנְיַן דְּלָהֲנֵי קִדּוּשׁ בְּמָקוֹם סְעוּדָה, אִם כֵּן סְבוּר הוּא דְּהָוֵא הָדִין כֵּאן נַמִּי לֹא יֹאכַל אֶלָּא כַּזַּיִת, וְלֹא דָּק: **(ד) אָסוּר.** וְהַפ"ח (ס"ב) כָּתַב לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ לְקִבְעֵי סְעוּדָה קֹדֶם מוּסָף אִם מְקֻדָּשׁ, וְהַט"ז (סק"ב) אוֹסֵר מִדִּינָא לְקִבְעֵי סְעוּדָה קֹדֶם מוּסָף. עַיֵּן שָׁם: **ד (ה) תְּחִלָּה.** וְאִם אֵין שְׁהוּת לְהִתְפַּלֵּל שְׁתֵּיהֶם, יִתְפַּלֵּל מוּסָף, דְּמִנְחָה יֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְכַתְּחִלָּה עַד סוֹף שָׁבָע: (ג) **אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין.** כֵּיוָן (ג) שֶׁנִּזְכַּר בָּהּ קָרְבַּן מוּסָף וְקָרְבַּן מוּסָף אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָרֵי תְּפִלּוֹת שֶׁלֹּא נִזְכַּר בָּהֶם קָרְבָּן כְּלָל יֵשׁ לָהֶן תַּשְׁלוּמִין כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ק"ח: **(ד) וְיֵשׁ בָּהּ נְשִׂיאַת כַּפַּיִם.** הַיְנוּ דְּנוֹשְׂאִין כַּפַּיִם בְּמוּסָף כְּמוֹ בְּשַׁחֲרִית וְכַנַּ"ל בְּסִימָן קכ"ט (ס"א), וְעַיִן שָׁם בְּסִימָן קכ"ח סָעִיף מ"ד בַּהַגָּ"ה דִּכְכָל מְדִינוֹתֵינוּ אֵין נוֹהֲגִין לִשָּׂא כַּפַּיִם בְּשַׁבָּת כְּלָל: (ה) **יָצָא.** דְּקָרְבַּן מוּסָף זְמַנּוֹ מִתְּחִלַּת הַיּוֹם עַד הָעֶרֶב, (ג) אֶלָּא דְּאָסוּר לְהַקְדִּים שׁוּם קָרְבָּן לְכַתְּחִלָּה לְקָרְבַּן תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וּבְדִיעֲבַד יָצָא: **ב (ו) כָּל יָחִיד וְכוּ'.** דְּלֹא תֵּימָא דְּהוֹאִיל דְּהוּא בְּמָקוֹם הַקְרֵבַת הַקָּרְבָּן לֹא הֻטְּלָה הַמִּצְוָה רַק עַל הַצִּבּוּר שֶׁבָּעִיר וְלֹא עַל הַיָּחִיד, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אָמְרִינַן הָכִי: **ג (ז) אֲכִילַת פֵּרוֹת.** וְאַף עַל גַּב דְּלְאַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית (ד) כְּבָר נִתְחַיֵּב בְּקִדּוּשׁ וְאָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת מִקֹּדֶם וְאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה, יֵשׁ לוֹמַר דְּדַי בְּשִׁשְׁתֶּה כַּנַּ"ל סִימָן רע"ג (ס"ה) וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל הַפֵּרוֹת, אוֹ כְּשֶׁאֵין לוֹ יַיִן כָּל כָּךְ (ה) יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים דְּסַבִּירָא לְהוּ דְּדַי כְּשֶׁיִּשְׁתֶּה כָּל הַכּוֹס יַיִן שֶׁל קִדּוּשׁ שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית, דְּזֶהוּ מִקְרֵי גַּם כֵּן קִדּוּשׁ בְּמָקוֹם סְעוּדָה: (ח) **פַּת מוּעָט.** דְּהַיְנוּ (ו) כְּבֵיצָה, דְּכָל זֶה הוּא בִּכְלַל אֲכִילַת עֲרַאי, (ו) וְכָל שֶׁכֵּן אִם אוֹכֵל מִינֵי תַּרְגִּימָא מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים דְּשָׁרִי: (ט) **כְּדֵי לִסְעֹד הַלֵּב.** דְּהַיְנוּ שֶׁאוֹכֵל פֵּרוֹת הַרְבֵּה (מ) דַּאֲכִילַת פֵּרוֹת לֹא מִקְרֵי קְבִיעַ. (ט) וְנִרְאֶה דְּאִם חָלַשׁ לִבּוֹ יָכוֹל גַּם פַּת לֶאֱכֹל עַד שֶׁתִּתְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ, אַף שֶׁהוּא יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה. כָּתַב בְּאֶלְיָה רַבָּה (סק"ט) וְהוֹבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א), דְּאִם חָלַשׁ לִבּוֹ וְאֵין לוֹ יַיִן וְלֹא שְׁאָר דָּבָר לְקַדֵּשׁ עָלָיו, רַשַּׁאי לֶאֱכֹל פֵּרוֹת וְהוּא הַדִּין מִינֵי תַּרְגִּימָא מֵחֲמִשָּׁה מִינִים קֹדֶם מוּסָף אַף בְּלִי קִדּוּשׁ, אֲבָל בְּלָאו הָכִי אֵין לְהָקֵל: **ד (י) שֶׁל מִנְחָה תְּחִלָּה.** שֶׁהוּא תְּדִיר: (יא) **יָצָא.** דְּהָא דְּתָדִיר קוֹדֵם הוּא רַק לְמִצְוָה וּלְכַתְּחִלָּה, וְלֹא לְעִכּוּבָא בְּדִיעֲבַד: (יב) **כְּגוֹן שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל.** לְפִי מַה דְּמַסִּיק הָרַמ"א לְעֵיל בְּסִימָן רל"ב סָעִיף ב' בַּהַגָּ"ה, [א]אֵין לֶאֱכֹל קֹדֶם מִנְחָה כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה גְּדוֹלָה אֶלָּא בְּסְעוּדָה גְּדוֹלָה, וּסְעוּדַת שַׁבָּת לֹא מִקְרֵי סְעוּדָה גְּדוֹלָה, [כִּי אִם סְעוּדַת נִשּׂוּאִין שֶׁמָּא יִפְשַׁע, וּבְפֶרֶט הָאִידָּנָא דְּסוֹמְכִין עַל קְרִיאָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְמִנְחָה, אֵין צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַתָּה מִנְחָה: **(יג) אִם הִגִּיעַ וְכוּ'.** וְאִם הוּא סָמוּךְ לָעֶרֶב וְאֵין לוֹ שְׁהוּת לְהִתְפַּלֵּל שְׁתֵּיהֶן,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ראם): **(ג)** מְנָחוֹת מ"ט (ע"א) וְהוֹבָא בְּהַגְרָ"א: **ג (ל)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּבְ"ח (סק"ב): **(ס)** הַיְנוּ **בְּקִדּוּשׁ שֶׁל שַׁחֲרִית.** עַיֵּן לְעֵיל בְּרע"ג בָּאֲחֲרוֹנִים דְּהַרְבֵּה סְבִירָא לְהוּ כְּהַבַּיִת יוֹסֵף וְרַמ"א דָּבָזֶה מְקֻיָּם בְּמָקוֹם סְעוּדָה, וּבְשַׁחֲרִית בְּוַדַּאי יָכוֹל לִסְמֹךְ עָלָיהוּ: **(נ)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): **(ז) אֲחֲרוֹנִים, וְסָתְמוּ וְלֹא בֵּאֲרוּ עַד כַּמָּה יִקָּרֵא בָּזֶה אֲכִילַת עֲרַאי, וְעַיֵּן בְּסִימָן תרל"ט** (משנ"ב ס"ק טו טז) **לְגַבֵּי סַעֲדָה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בָּזֶה וְהוּא הַדִּין הָכָא:** **(מ)** לְקַמָּן בְּסִימָן תרל"ט (ס"ב): **(ט)** עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) מַה שֶּׁכָּתַב בָּשֵׁם הַפ"ח (ס"ב) דְּסִבְרָא לֵהּ דְּמִדִּינָא קֹדֶם מוּסָף לְקַדֵּשׁ וְלִסְעֹד, וְאַף שֶׁהַמָּגֵן אַבְרָהָם מְפַקְפֵּק עָלָיו בָּזֶה וְהַט"ז (סק"ב) וְעוֹד אֲחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עָלָיו בְּהָדְיָא וְסוֹבְרִין כְּדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, הָכָא כֵּיוָן דְּחֵלֵשׁ לִבּוֹ יֵשׁ לְהָקֵל, עַיֵּן בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן פ"ט סָעִיף ד' וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"א) כְּלָל ט"ז דִּין א', וּבְקֹדֶם מוּסָף בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ה) כתב שאסור לאכול אף סעודה קטנה קודם מנחה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

לְהַקְדִּים תְּפִלַּת מִנְחָה לִתְפִלַּת מוּסָף, כְּדֵי (יד) שֶׁלֹּא יִטְעוּ: ה [*] 'בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אֵין אוֹמְרִים בָּרְכוּ אַחַר קַדִּישׁ בַּתְּרָא (טו) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל"ג):

ו ריב"ש בתשובה (סי' שלו).

רפז נְחוּם אֲבֵלִים וּבְקוּר חוֹלִים בְּשַׁבָּת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) אֲיכוֹלִים (פ) לְנַחֵם אֲבֵלִים בְּשַׁבָּת. [*] * וְכֵן יְכוֹלִים לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, בּוְלֹא יֹאמַר לוֹ (ב) כְּדָרְךְ שֶׁאוֹמֵר לוֹ בְּחֹל, אֶלָּא (ג) אוֹמֵר לוֹ שַׁבָּת הִיא מִלְּזַעֵק (ג) וּרְפוּאָה קְרוֹבָה לָבֹא גוְרַחֲמָיו מְרֻבִּים וְשִׁבְתּוּ בְּשָׁלוֹם. הַגָּהָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וְרַחֲמָיו מְרֻבִּים וְכוּ', וְכֵן נָהֲגוּ (רמב"ם פרק כ"ד (כ"ה)):

א שבת י"ב (ע"א) וכ"ה הלל. ב שם. ג טוש"ע וכ"כ אלשכנא איש ירושלים שם (ע"ב) שכא לפרש דברי התנא קמא, בית יוסף (ד"ה ולא אמרו) לדברי השור.

א ירושלמי בפרק ג' דתענית (ה"א), והרי"ף (ה.) ורא"ש (פ"א סי' כד) כתבוהו בפרק קמא דשבת. ב אגור (סי' ת"ס) בשם שבלי הלקט על פי אגדה דרבי עקיבא שהיה בוכה.

רפח דִּין תַּעֲנִית וְדִין תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּשַׁבָּת. וּבוֹ י' סְעִיפִים:

א * אֲסוּר לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת (פ) (א) * עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת. הַגָּהָה: וַאֲפִלּוּ לוֹמַד (ב) וּמִתְפַּלֵּל, אָסוּר (מרדכי פרק קמא דשבת (סי' רלז)): ב יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאָדָם שֶׁמְּזִיק לוֹ הָאֲכִילָה דְּאָז עָנֵג הוּא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, (ג) לֹא יֹאכַל. הַגָּהָה: וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֹנֶג אִם יִבְכֶּה כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ (ג) (ד) הַצַּעַר מִלִּבּוֹ, מֻתָּר לִבְכּוֹת בְּשַׁבָּת (אגור (סי' תנ) בשם שבולי לקט (סי' ע)):

בְּאֵר הֵיטֵב

א (פ) **לְנַחֵם אֲבֵלִים.** בְּשַׁבָּת דַּף י"ב (ע"ב) אִיתָא בְּקִשְׁי הִתִּירוּ לְנַחֵם אֲבֵלִים בְּשַׁבָּת, עַל כֵּן לֹא יָפָה עוֹשִׂין אוֹתָן שֶׁכָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ אֵינָן הוֹלְכִין רַק בְּשַׁבָּת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) **וּרְפוּאָה.** וּלְאָבֵל יֹאמַר, שַׁבָּת הִיא מִלְּנַחֵם וְנֶחָמָה קְרוֹבָה לָבֹא. ט"ז (סק"א) בְּשֵׁם בַּ"ח (ס"א):

א (פ) **עַד ו' שָׁעוֹת.** וּלְשֵׁם תַּעֲנִית אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת אָסוּר. מַהֲרִי"ל (מנהגים הלכות תענית). וְאִם כֵּן שֶׁלֹּא כְּדִין עוֹשִׂים קְצָת קְהִלּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בְּשַׁבָּת עַד חֲצוֹת עַל הַגְּזֵרוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א). וְכֵן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר דִּמְנַמְּנִין וְאֵין יוֹצְאִין מֵבֵית הַכְּנֶסֶת עַד אַחַר שׁש, וּבִפְרָט בַּחֹרֶף, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב, מִלְּבַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. עֵין סִימָן תקפ"ד סוֹף סָעִיף א': **ב** (ג) **הַצַּעַר מִלִּבּוֹ.** וְט"ז (סק"ב) כָּתַב דְּדַוְקָא מֻחְמֶרֶת רב עֲבִיד. וְאֵין לוֹ לְמִנַּע מִלֵּילַךְ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. וּמִי שֶׁהוּא רַךְ הַלֵּבָב וּמְצַר עַל יְסוּרֵי הַחוֹלֶה אֵין לוֹ לֵילַךְ בְּשַׁבָּת לְבַקֵּר, דִּלְעִנְיַן נִתּוּן וְלֹא לְצַעַר:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַכְּנֶסֶת וְרַבִּים מִמְּתִינִים עַד אַחַר הַמִּלָּה, אֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי טִרְחָא דְּצִבּוּרָא, שֶׁאֵין זֶה כְּבוֹדוֹ שֶׁיִּהְיוּ יוֹשְׁבִים וּמְמְתִּינִים עָלָיו עַד שֶׁיִּגְמֹר הַתְּפִלָּה בְּצִבּוּר: **ה** **[בשו"ע] בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב כו'.** וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) דְּבָאָרֶץ הַצְּבִי וְאֶרֶץ מִצְרַיִם נוֹהֲגִים לוֹמַר בָּרְכוּ גַּם בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אַחַר קַדִּישׁ בַּתְּרָא עַיֵּן שָׁם:

א **[בשו"ע] וְכֵן יְכוֹלִים לְבַקֵּר כו'.** וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ה) שְׁבִדְעַת חָכְמָה (דברי חכמים שער השבת פי"א) כָּתַב לְעוֹרֵר בָּזֶה, וּמַה טּוֹב מִנְהַג יְרוּשָׁלַיִם תּ"ו תִּפְּנָה וְתִפּוֹנֵן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן בִּקְרַת תִּהְיֶה לִכְבוֹד תֹּחֶן אוֹ אֲבִי הַבַּן הוּא כְּמוֹ רַגַע כְּנִיסָה וִיצִיאָה דַּוְקָא. וְגַם כָּתַב בְּשֵׁם חֲכָמֵי הַמּוּסָר דְּמִי שֶׁפָּשַׁק בְּיָדוֹ לֹא יָפָה עוֹשֶׂה לְבַקֵּר חוֹלֶה בְּשַׁבָּת, וְלֵךְ בְּחֹל לְבַקֵּר עֲנִיִּים חוֹלִים וְיִרְאֶה עֲנִיִּים וְצָרְכָּם וְיִרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּפִי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ, וְהוּא מִצְוַת בִּקּוּר חוֹלִים כְּתִקּוּנָהּ כו' עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה מִי שֶׁבְּיָמִים הָהֵל טָרוּד בְּמֹלֵי דְּשַׁמְיָא אוֹ דְּעָלְמָא וּבְשַׁבָּת שֵׁשׁ לוֹ פְּנַאי הוֹלֵךְ לְחוֹלֶה אוֹהֲבוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת מִזֶּה שֶׁהוּא בָּא אֵלָיו לְבַקְּרוֹ, מִצְוָה קָא עָבִיד. וְאֵין לוֹ לִמְנַע מִלֵּילַךְ בְּשַׁבָּת לְבַקֵּר, דִּלְעִנְיַן נִתּוּן וְלֹא לְצַעַר:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יִתְפַּלֵּל מוּסָף, דִּמְנָחָה יֵשׁ לָהּ תְּשׁלוּמִין בְּעַרְבִית מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמוּסָף [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)], וּבְסֵפֶר דְּגוּל מֵרְבָבָה חוֹלֵק עָלָיו מַהֲיִרוּשַׁלְמִי (ברכות פ"ד ה"א) שֶׁמְּפָרֵשׁ לְהִפּוּךְ, א]וְכֵן הִקְשָׁה עָלָיו בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר, וּבְחִדּוּשֵׁי הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר מִישְׁבוּ בְּדוֹחַק: **(יד) שֶׁלֹּא יִטְעוּ.** פָּרוּשׁ בְּשֶׁאָר יָמִים לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה קֹדֶם מוּסָף אֲפִלּוּ קֹדֶם חֲצוֹת: **ה** **(טו) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל"ג.** בְּרֵמ"א, דְּשָׁם נִתְבָּאֵר הֵיטֵב דִּין זֶה: **א** **(א) יְכוֹלִים וְכוּ'.** אָמְרִינַן בְּגְמָרָא (יב:), בְּקִשְׁי הִתִּירוּ לְנַחֵם אֲבֵלִים וּלְבַקֵּר חוֹלִים בְּשַׁבָּת, (פ) וְעַל כֵּן לֹא יָפָה עוֹשִׂין אוֹתָן שֶׁכָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ אֵין הוֹלְכִין רַק בְּשַׁבָּת: **(ב) כְּדַרְכּוֹ שֶׁאוֹמֵר לוֹ בְּחֹל.** דְּמִצְטַעֵר וּמְעוֹרֵר הַבְּכִי דְּאָסוּר בְּשַׁבָּת: **(ג) אוֹמֵר לוֹ וְכוּ'.** אֲבָקוּר חוֹלִים קָאֵי, (ג) וּבְנַחוּם אֲבֵלִים יֹאמַר לוֹ שַׁבָּת הִיא מִלְּנַחֵם וְנֶחָמָה קְרוֹבָה לָבוֹא, (ג) ג]וְיֵשׁ מְקִלִּים דְּרַשַּׁאי לוֹמַר הַמָּקוֹם יְנַחֲמְךָ. כָּתַב בִּפְרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"א) אִם בָּא הָאָבֵל לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר אֲמִירַת 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת', שׁוּב לֹא יִקְרָא הַשַּׁמָּשׁ צְאוּ נֶגֶד הָאָבֵל, דְּאֵין לְהַזְכִּיר אֲבֵלוּת בְּפַרְהֶסְיָא, וּמִכָּל מָקוֹם לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ לוֹ לוֹמַר שַׁבָּת הִיא מְלַנְחֵם וְכוּ', רַשַּׁאי:

א **(א) עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת.** דְּגַם בְּחֹל הָאוֹכֵל אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת הֲרֵי כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחַמָּת, עַל כֵּן נִקְרָא כְּמוֹ תַּעֲנִית בְּשַׁבָּת. וּלְשֵׁם תַּעֲנִית (פ) אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת אָסוּר, וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ כַּדִּין עוֹשִׂין מִקְצָת קְהִלּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בְּשַׁבָּת (ג) עַד סְמוּךְ לַחֲצוֹת עַל הַגְּזֵרוֹת. וְאִם טָעִים מִידֵי קֹדֶם תְּפִלַּת מוּסָף מֻתָּר לְהִתְאַחֵר יוֹתֵר מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א)]: **(ב) וּמִתְפַּלֵּל אָסוּר.** וּלְפִי זֶה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמְּנַמְּנִין וְאֵין יוֹצְאִין מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עַד אַחַר שׁש שֶׁלֹּא כְּהָגֵן הוּא, וּבִפְרָט בַּחֹרֶף שֶׁהַיָּמִים קְצָרִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב מִלְּבַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה [בַּ"ח (ס"א)]. ג]וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) מָצָא סָמָךְ לְהֵקֶל בְּלוֹמַד וּמִתְפַּלֵּל לְהִתְאַחֵר עַד אַחַר חֲצוֹת, וּבְבִגְדֵי יֶשַׁע שָׁעַל הַמְּרַדְכִי פֶּרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת (סק"י) כָּתַב גַּם כֵּן שֶׁמָּתַר לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל עַד חֲצוֹת: **ב** **(ג) לֹא יֹאכַל.** וְכִמְעַט קָרוֹב לְאִסּוּר הָאֲכִילָה כַּיָּוֹן שֶׁמְּשַׁעֵר שֶׁיִּזִּיק לוֹ (פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ב) וְתוֹסָפָת שַׁבָּת (סק"ב)], וְהַיְנוּ אִם גַּם כַּוָּנָתוֹ–קָשֶׁה לוֹ לֶאֱכֹל, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רצ"א סָעִיף א' בַּהֲגָ"ה: **(ד) הַצַּעַר מִלִּבּוֹ.** כָּתַב הַט"ז (סק"ב) הַיְנוּ דַּוְקָא אִם מֻחְמֶרֶת רב דְּבִקְיוּתוֹ בְּהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹלְגִים עֵינָיו דְּמָעוֹת, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּרַבִּי עֲקִיבָא בְּזֹהַר חָדָשׁ (מדרש הנעלם ח"א דף צח:) שֶׁהָיָה בּוֹכֶה מְאֹד

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ב)** ט"ז (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ג)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם דְּרִישָׁה (פרישה יו"ד סי' שצג סק"ה): **א** (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"א בְּסָעִיף ד': **(ב)** פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֲרָב: א] וכן הקשה בשו"ע הרב (קו"א סק"א). **ב]** וכן בשו"ע הרב (ס"ב) היקל לנחם בנוסח 'המקום ינחם'. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"א) כתב שאפילו עוסק בדבר מצוה כגון שקורא ומתפלל אסור להתענות עד חצות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah